

การประเมินผลโครงการทดลองจ้างงาน ผู้บกพร่องทางสติปัญญา

สศโต คู่มิตรพโยนันต์, สส.ม.*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลโครงการทดลองจ้างงานผู้บกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ประกอบด้วย 4 ด้านได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ประชากรที่ศึกษาได้แก่ ผู้ใช้บริการโครงการทดลองจ้างงานผู้บกพร่องทางสติปัญญา และทีมบุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บกพร่องทางสติปัญญาที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 12 คน ผู้ปกครองผู้บกพร่องทางสติปัญญาจำนวน 12 คน ผู้ฝึกสอนงาน (Job Coach) จำนวน 12 คน ผู้บริหารสถาบันราชานุกูล 3 คน รวม 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบประเมินทักษะพื้นฐานการทำงาน และทักษะการปรับตัวทางสังคม ของผู้บกพร่องทางสติปัญญา แบบประเมินความรู้ ความเข้าใจด้านภาวะปัญญาอ่อนและความคิดเห็นต่อผู้บกพร่องทางสติปัญญา เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2550 - 30 กันยายน 2550 ผลการวิจัยด้านบริบท พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับภารกิจและเป้าหมายของสถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต และกระทรวงสาธารณสุข ด้านปัจจัยเบื้องต้นพบว่า จำนวนบุคลากรเหมาะสมและมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน สถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมีความพร้อมและเหมาะสม ด้านกระบวนการ พบว่า กระบวนการฝึกทักษะการทำงานมีความเหมาะสม ผู้ปฏิบัติงานให้ความสำคัญกับผู้ช่วยเป็นศูนย์กลาง สำหรับการฝึกทักษะพื้นฐานการทำงานและการปรับตัวทางสังคมในสถานที่ทำงานสามารถเชื่อมโยงสู่การทำงานที่บ้าน ทั้งผู้ปกครองและผู้ฝึกสอนงาน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการทดลองจ้างงาน มีความเหมาะสมด้านผลผลิตพบว่าผู้บกพร่องทางสติปัญญา มีทักษะพื้นฐานการทำงาน และทักษะการปรับตัวทางสังคม ภายหลังจากทดลองฝึกทำงาน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจต่อภาวะปัญญาอ่อนและคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ปกครองและผู้ฝึกสอนงานก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมจะมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ วิจัยประเมินผลโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชิป
ผู้บกพร่องทางสติปัญญา โครงการทดลองจ้างงาน

*สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต

The Evaluation of Vocational Training for Intellectual disabilities

Sodsai Khumsabanant, M.SW.*

Abstract

The purposes of this research were to evaluate the vocational training for intellectual disabilities by applying CIPP Model that divided into 4 items : context, input, process and product. The samples of this study were the intellectual disabilities, team and staff, consisted of 12 intellectual disabilities the aged over 18 years, 12 parents of intellectual disabilities, 12 Job coaches of intellectual disabilities and 3 executive administration. The research instruments were indepth-interview, assessment from the questionnaire . Data were collected from 1 April 2007 - 30 September 2007. The results of this research were : context showed that the objectives of vocational training were related to mission and goal of Rajanukul Institute, Mental Health Department and Ministry of Public Health, respectively Input showed that all of samples accepts to staffs material building were adequate and appropriate. Process showed that all of samples accepted to this program that emphasized the client - centered and training basic skill and social skill in the office can link skill for continue training at home and this model is appropriate. Product showed that the intellectual disabilities have basic skill and social skill significantly higher than before enrolled, at the 0.05 level. The average score of knowledge and opinion of parents and job coaches after enrolled this program were significantly higher than before, at the 0.05 level.

Key words : Project Evaluation Research, CIPP Model,
Intellectual disabilities, Vocational training project.

บทนำ

ผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประเทศไทยมี จำนวนผู้พิการ 1,100,762 คน โดยประเภทของผู้พิการเป็นผู้พิการที่บกพร่องทางสติปัญญา และการเรียนรู้ จำนวน 222,004 คน คิดเป็น 20% ของจำนวนผู้พิการทั้งหมดของประเทศ¹ และจากงานวิจัยเรื่อง “ชีวิตการทำงานของลูกจ้างพิการในประเทศไทย” พบว่า ผู้บกพร่องทางสติปัญญามีขีดความสามารถจำกัดในทักษะด้านต่างๆ และการปรับตัว ดังนั้นจึงไม่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน² สถาบันราชานุกูลให้การบำบัดรักษา ผู้บกพร่องทางสติปัญญา มาตั้งแต่ปี 2505 จากการรวบรวมข้อมูล พบว่าผู้บกพร่องทางสติปัญญาส่วนใหญ่เมื่ออายุ 18 ปีขึ้นไป จะขาดโอกาสในการเข้ารับบริการจากสถานพยาบาลและจากโรงเรียนเมื่อออกจากระบบบริการเหล่านี้แล้ว ผู้บกพร่องทางสติปัญญาจะอยู่บ้าน ขาดการฝึกทักษะต่างๆ มีปัญหาพฤติกรรม และปัญหาทางอารมณ์ นอกจากนี้ยังขาดการดูแลและขาดการกระตุ้นศักยภาพอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้เจ็บป่วยทางจิตเวช ถ้าครอบครัว หรือหน่วยงานได้ฝึกทักษะทางสังคมและทักษะการทำงานจะส่งเสริมให้ผู้บกพร่องทางสติปัญญามีศักยภาพมากขึ้น การศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาทักษะทางสังคมของบุคคลปัญญาอ่อนที่อยู่ในสถาบันและบุคคลปัญญาอ่อนที่ไม่เคยอยู่ในสถาบันฯ พบว่า ทักษะทางสังคมของบุคคลปัญญาอ่อนที่ไม่เคยอยู่ในสถาบันต่ำกว่าบุคคลปัญญาอ่อนที่อยู่ในสถาบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05³

กลุ่มงานสังคมสงเคราะห์ สถาบันราชานุกูลมองเห็นปัญหา จึงได้จัดทำโครงการทดลองจ้างงานในกลุ่มผู้บกพร่องทางสติปัญญาที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาศักยภาพของผู้บกพร่องทางสติปัญญา ในด้านอาชีพและสังคม ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน และสามารถอยู่ร่วมกับคนปกติได้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับทักษะการปรับตัวทางสังคม และทักษะพื้นฐานในการทำงาน ให้แก่ผู้บกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งรูปแบบการบริการ จะให้ความรู้เบื้องต้นแก่ ผู้ฝึกสอนงาน (Job coach) ทักษะพื้นฐานในการทำงานและทักษะการปรับตัวทางสังคม ในหน่วยงานต่างๆ ของสถาบันฯ เช่น กลุ่มงานสังคมสงเคราะห์ กลุ่มงานการศึกษาและฝึกอบรม กลุ่มงานเวชنيทัศน์ ฝ่ายการเงินและบัญชี งานพยาบาลผู้ป่วยนอก ฝ่ายเวชระเบียน สวัสดิการร้านค้าสถาบันฯ ร้านเพื่อน ร้านถ่ายเอกสาร ฯลฯ นักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้จัดการรายกรณี (Case Manager) และโครงการฯ จะรับผู้บกพร่องทางสติปัญญาเข้ามาฝึกทักษะพื้นฐานการทำงานและทักษะการปรับตัวทางสังคม จำนวน 12 คน ระยะเวลาในการฝึก 1-3 ปี ขึ้นอยู่กับศักยภาพและความพร้อมของแต่ละคน (จากการประเมินความพร้อม) ผู้บกพร่องทางสติปัญญาจะได้ฝึกทักษะต่างๆ ตามกิจกรรมของแต่ละหน่วยงานที่ฝึก เช่น การเดินเอกสาร การทำความสะอาด การเตรียมอุปกรณ์ การขายของ การคิดเงิน ฯลฯ มีการประชุมผู้ปกครองและผู้ฝึกสอนงาน เพื่อติดตามผล เดือนละ 1 ครั้ง จนครบ 6 เดือน และประเมินศักยภาพของ

ผู้ปกครองทางสติปัญญา โดยเปรียบเทียบผล การประเมินก่อนหลังเข้าร่วมโครงการทดลอง จำงานผู้ปกครองทางสติปัญญา เมื่อ 1 เมษายน 2550 - 30 กันยายน 2550 การประเมินผล โครงการนี้เป็นการประเมินตามรูปแบบชิป (CIPP Model)⁴ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผล 4 ด้านคือ ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการ กับภารกิจของสถาบันราชานุกูล⁵ เป้าหมาย กลยุทธ์ และผลผลิตของกรมสุขภาพจิต เป้าหมายและ ยุทธศาสตร์ของกระทรวงสาธารณสุข ความพร้อม ของปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ความเหมาะสมของกระบวนการในการดำเนิน โครงการ และผลผลิตที่ได้จากการดำเนินโครงการ

วัตถุประสงค์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประเมินผล โครงการ โดยใช้รูปแบบชิป ด้วยกระบวนการ ประเมิน 4 ด้าน คือ

1. ด้านบริบท ได้แก่ ประเมินความ สอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับ ภารกิจของสถาบันราชานุกูล เป้าหมาย กลยุทธ์ และผลผลิตของกรมสุขภาพจิต เป้าหมายและ ยุทธศาสตร์ของกระทรวงสาธารณสุข

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ ประเมิน ความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้ดำเนิน โครงการ คือ ความพร้อมของผู้ฝึกสอนงาน อาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น สื่อที่ใช้ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆที่จำเป็น

3. ด้านกระบวนการ ได้แก่ ประเมิน ความเหมาะสมของกิจกรรมที่ใช้ในการบริการ

คือ การดูแลผู้ปกครองทางสติปัญญาของผู้- ฝึกสอนงาน มีการให้ความรู้ การสอน สาธิต และการดำเนินกิจกรรมได้แก่ กลุ่มผู้ปกครอง ทางสติปัญญา กลุ่มผู้ปกครอง

4. ด้านผลผลิต ได้แก่ ประเมินการ พัฒนาทักษะพื้นฐานการทำงานและทักษะการ ปรับตัวทางสังคมของผู้ปกครองทางสติปัญญา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะบกพร่องทาง สติปัญญาของผู้ฝึกสอนงาน ผู้ปกครอง และ ความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานและผู้ปกครอง ต่อผู้ปกครองทางสติปัญญา

ขอบเขตและประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองทางสติปัญญาที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป ที่เข้าร่วมโครงการทุกคน จำนวน 12 คน ผู้ปกครองผู้ปกครองทางสติปัญญา จำนวน 12 คน ผู้ฝึกสอนงานผู้ปกครองทางสติปัญญา จำนวน 12 คน และผู้บริหารสถาบันราชานุกูล จำนวน 3 คน รวม 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง ทางสติปัญญา ผู้ปกครอง และผู้ฝึกสอนงาน แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบปลายเปิด สำหรับใช้ สัมภาษณ์ผู้บริหารของสถาบันราชานุกูลใน ประเด็นเกี่ยวกับบริบทในการดำเนินโครงการ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบปลายเปิด สำหรับ ใช้สัมภาษณ์ผู้ปกครอง และผู้ฝึกสอนงานใน ประเด็นเกี่ยวกับความพร้อมทางปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการที่ในการดำเนินงาน แบบประเมิน ทักษะพื้นฐานการทำงาน และทักษะการปรับตัว ทางสังคม เป็นแบบประเมินของสถาบันราชานุกูล สำหรับใช้ในการประเมินทักษะการทำงานของ

ผู้ปกครองทางสติปัญญา ในทักษะต่างๆ ได้แก่ ความสามารถในการปฏิบัติตามกฎระเบียบในการทำงานที่บ้าน ความสามารถในการทำงานให้สำเร็จ ทักษะการสื่อความหมาย ทักษะการอ่าน เขียน คำนวณ ทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ทักษะการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น แบบประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง ผู้ฝึกสอนงานเกี่ยวกับภาวะปัญญาอ่อน และหลักการฝึกทักษะเป็นแบบประเมิน จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 10 คะแนน แต่ละข้อมี 2 ตัวเลือกคือ ใช่ กับ ไม่ใช่ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบไม่ถูกให้ 0 คะแนน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน นำไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร คูเดอร์ ริชาร์ดสัน^{6,7} ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.78 แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ปกครอง ผู้ฝึกสอนงานต่อผู้ปกครองทางสติปัญญามี 10 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด ลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามเชิงบวก 5 ข้อ และข้อคำถามเชิงลบ 5 ข้อ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงต่อเนื้อหา และนำไปหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.81 สำหรับแบบประเมินทักษะพื้นฐานในการทำงานและทักษะการปรับตัวทางสังคมของผู้ปกครองทางสติปัญญาเป็นแบบประเมินที่ใช้ในสถาบันราชานุกูล มีข้อประเมิน 43 ข้อ เป็นคำถามในแต่ละข้อมีคำตอบให้เลือกในลักษณะประเมินค่า 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้ ต้องปรับปรุง และทำไม่ได้ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและนำไปหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.82 โดยใช้สูตรของ คอห์นบาร์ค^{6,7}

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ จัดประชุมให้ความรู้ความเข้าใจ และแนะนำเทคนิคทักษะการเก็บข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันแก่ผู้ร่วมเก็บข้อมูลภาคสนาม ให้แก่นักสังคมสงเคราะห์ 5 คน ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม⁸ (Focus Group) การใช้แบบประเมิน การสังเกตกลุ่มตัวอย่าง การทดสอบความเข้าใจก่อนดำเนินการจริงโดยดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนเมษายน 2550 - กันยายน 2550 ข้อมูลด้านบริบท สัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบัน 3 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถาบันราชานุกูล หัวหน้ากลุ่มภารกิจบริการทางการแพทย์ และหัวหน้ากลุ่มภารกิจวิชาการ ข้อมูลด้านปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการเก็บข้อมูลจากผู้ฝึกสอนงาน ผู้ปกครอง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) ข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์ เก็บข้อมูลเปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการของผู้ปกครองทางสติปัญญา ผู้ปกครองและผู้ฝึกสอนงานระยะเวลา 6 เดือน จำนวน 36 คน สัมภาษณ์แบบประเมินและแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที (Paired T-test) สำหรับข้อมูลที่ได้จากการประเมินแบบสอบถาม

ผล

ลักษณะทั่วไปของประชากรที่ศึกษาที่เป็นผู้ปกครองทางสติปัญญาพบว่าร้อยละ 58.3 เป็นเพศหญิง มีอายุ 21-25 ปี ร้อยละ 41.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 58.3 และจบจากโรงเรียนปกติที่มีชั้นเรียนพิเศษ ร้อยละ 50.0 ไม่เคยประกอบอาชีพ ร้อยละ 91.7 ลักษณะทั่วไปอารมณดีร้อยละ 41.7 สามารถเดินทางไป - กลับด้วยตนเองได้ ร้อยละ 83.3

ลักษณะทั่วไปของผู้ปกครอง พบว่า เป็นมารดาร้อยละ 66.7 มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ ร้อยละ 83.3 สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 58.3 มีอายุ 46- 50 ปี และอายุ 51-55 ปี เท่ากัน ร้อยละ 25.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 41.7 ประกอบอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 33.3 รายได้ของครอบครัวต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 33.3 ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านของตนเองร้อยละ 50.0 ความคาดหวังให้ผู้ปกครองทางสติปัญญาทำงานในโครงการมากกว่า 3 ปี ร้อยละ 58.3 ความคาดหวังให้โครงการฯจ่ายเงินเป็นรายเดือน ร้อยละ 100.0 และคาดหวังให้ผู้ปกครองทางสติปัญญาช่วยเหลือตนเองได้ ร้อยละ 83.3

ลักษณะทั่วไปของผู้ฝึกสอนงาน (Job coach) พบว่า เป็นเพศหญิงร้อยละ 91.7 มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ ร้อยละ 58.3 สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 58.3 การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรีเท่ากันร้อยละ 33.3 อาชีพรับราชการร้อยละ 83.3 รายได้มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 58.3 ลักษณะที่อยู่อาศัย

เป็นบ้านตนเองร้อยละ 66.7 ความคาดหวังให้ผู้ปกครองทางสติปัญญาทำงานในโครงการ 3 ปี ร้อยละ 91.7 ความคาดหวังให้โครงการฯจ่ายเงินเป็นรายเดือนร้อยละ 100.0 และความคาดหวังให้ผู้ปกครองทางสติปัญญาประกอบอาชีพในสถานประกอบการได้ร้อยละ 83.3

การประเมินผลด้านบริบท พบว่า ผู้บริหารของสถาบันราชานุกูล ทุกคนมีความเห็นว่างวดประสงคค์ของโครงการทดลองจ้างงานผู้ปกครองทางสติปัญญา เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองทางสติปัญญาในด้านอาชีพและสังคมให้สามารถปฏิบัติงานสามารถอยู่ร่วมกับคนปกติได้ เพื่อเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับทักษะการปรับตัวทางสังคมและทักษะพื้นฐานในการทำงานแก่ผู้ปกครองทางสติปัญญาและเพื่อให้สังคมเกิดเจตคติที่ดียอมรับและสร้างโอกาสการมีงานทำให้กับผู้ปกครองทางสติปัญญา มีความสอดคล้องกับภารกิจของสถาบันราชานุกูล⁵ ต่อเนื่องไปยังเป้าหมาย ผลผลิต ของกรมสุขภาพจิต และเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ ของกระทรวงสาธารณสุขตามลำดับ

การประเมินความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นของผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ร้อยละ 91.6 มีความเห็นว่าปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้ในการดำเนินการในโครงการ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการฝึกทักษะมีความพอเพียงและเหมาะสม ผู้ปกครองร้อยละ 8.3 เห็นว่า ควรมีโอกาสคอมพิวเตอร์เพื่อฝึกทักษะการพิมพ์งาน และฝึกทักษะความจำตัวอักษรแก่ผู้ปกครองทางสติปัญญา

ความคิดเห็นด้านความสะอาดปลอดภัยของสถาบัน ผู้ปกครองร้อยละ 100.0 เห็นว่าเหมาะสม ปลอดภัยและเป็นสัดส่วนดี ความคิดเห็นด้านการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกและสื่อการให้ความรู้ ผู้ปกครองร้อยละ 100.0 เห็นว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกและสื่อการให้ความรู้เหมาะสมเพียงพอ ความคิดเห็นด้านบุคลากร จำนวน ความรู้ ความสามารถ ผู้ปกครอง ร้อยละ 100.0 เห็นว่า บุคลากรมีจำนวนเหมาะสมมีความรู้ความสามารถ ในการฝึกทักษะการทำงานและฝึกทักษะการปรับตัวทางสังคมได้ดีเหมาะสมและมีความพร้อมในการฝึก

การประเมินความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นของผู้ฝึกสอนงาน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 100.0 เห็นว่า ปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการฝึกทักษะมีความพอเพียงและเหมาะสม ความสะอาดปลอดภัยของสถานที่ การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ปกครองทางสติปัญญา และสื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง มีความเหมาะสม เพียงพอและเป็นประโยชน์ใช้ได้จริง ความคิดเห็นด้านบุคลากร จำนวน ความรู้ ความสามารถ ผู้ฝึกสอนงาน ร้อยละ 100.0 เห็นว่า บุคลากรมีจำนวนเหมาะสมมีความรู้ความสามารถ ในการฝึกทักษะการทำงานและฝึกทักษะทางการปรับตัวทางสังคมได้ดี เหมาะสมพร้อมและเต็มใจในการฝึก

การประเมินความพร้อมด้านกระบวนการพบว่าผู้ปกครองร้อยละ 58.3 เห็นว่า ระยะเวลาในการฝึกทักษะการทำงานควรมากกว่า 3 ปี สำหรับกิจกรรมการฝึกทักษะ มีความเหมาะสมดี

ตั้งแต่เริ่มกิจกรรมเตรียมตัวช่วงเช้า (Morning Brief) กิจกรรมในสถานที่ฝึกงานแต่ละหน่วยงาน การพักผ่อนช่วงเที่ยง การฝึกงานต่อในหน่วยงาน และการเตรียมตัวกลับบ้านช่วงเย็น (Evening Brief) นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ กลุ่มสังคมบำบัด และกลุ่มพิทักษ์สิทธิ์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมทักษะต่างๆได้ดี โดยมีการติดตามผล ประเมินผลทุกวันจากนักสังคมสงเคราะห์ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้จัดการรายกรณี (Case Manager) กิจกรรมเหล่านี้มีส่วนช่วยเสริมทักษะการมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา การเคารพสิทธิตนเองและคนอื่น และกิจกรรมนี้ยังมีการนำไปพัฒนาต่อเนื่องที่บ้าน ช่วยให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจผู้ปกครองทางสติปัญญามากขึ้น และเสริมทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้แก่ครอบครัว นอกจากนี้มีกระบวนการฝึกมีขั้นตอน ระเบียบข้อบังคับใช้อย่างชัดเจนส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

ความคิดเห็นผู้ฝึกสอนงานด้านระยะเวลาพบว่าร้อยละ 91.7 มีความเห็นว่า ระยะเวลาในการฝึกสอนงานที่โครงการกำหนดไว้ 1-3 ปี มีความเหมาะสมดีแล้ว ส่วนร้อยละ 8.3 เห็นว่าระยะเวลาฝึกสอนงานควรมากกว่า 3 ปี และความคิดเห็นด้านกิจกรรม เมื่อฝึกครบ 1-3 เดือนควรหมุนเวียนไปตามหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นการเพิ่มการฝึกการสร้างสัมพันธภาพ และทักษะการปรับตัวทางสังคมเพิ่มขึ้น

การประเมินผลผลิต พบว่า เมื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานในการทำงานและทักษะการปรับตัว

ทางสังคมของผู้ปกครองทางสติปัญญา จาก การประเมินของผู้ปกครอง และผู้ฝึกสอนงาน ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมในช่วง 6 เดือน ภายหลังร่วมกิจกรรม ทักษะต่างๆ เพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 1 และ 2 และจากการประเมินผล ผลิตด้านความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง

ผู้ฝึกสอนงานต่อภาวะปัญญาอ่อนและด้านความ คิดเห็นต่อผู้ปกครองทางสติปัญญา ก่อนและ หลังเข้าร่วมกิจกรรมในช่วง 6 เดือน ภายหลัง เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ และมีความคิดเห็น ต่อผู้ปกครองทางสติปัญญาดีขึ้นดังตารางที่ 3, 4 และตารางที่ 5, 6

ผลการประเมินทักษะพื้นฐานการทำงานและการปรับตัวทางสังคมของผู้ปกครองทางสติ ปัญญาจากผู้ปกครองและผู้ฝึกสอนงาน

ผลการประเมินทักษะพื้นฐานในการทำงานและทักษะการปรับตัวทางสังคมของผู้ปกครองทางสติ ปัญญาที่บ้าน จากผู้ปกครอง

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำนวนผู้ปกครองทางสติ ปัญญาในภาพรวม ทักษะพื้นฐานการทำงาน และทักษะการปรับตัวทางสังคม ก่อนและหลังเข้าร่วม กิจกรรม

ทักษะที่พบ	เข้าร่วมกิจกรรม (N=12)				t
	ก่อน		หลัง		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ทักษะพื้นฐานในการทำงาน	2.25	0.29	3.57	0.52	-12.85*
ทักษะการปรับตัวทางสังคม	2.28	0.26	3.75	0.40	-17.65*
ภาพรวมทักษะทุกด้าน	2.28	0.26	3.65	0.42	-18.50*

*P < 0.05

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินทักษะพื้นฐานในการทำงานและทักษะการปรับตัวทางสังคมของผู้ บกพร่องทางสติปัญญาจากผู้ปกครอง ในภาพรวมพบว่า ทักษะพื้นฐานในการทำงาน และทักษะการปรับ ตัวทางสังคม ที่พบก่อนเข้าร่วมกิจกรรม จะเป็นปัญหาในทุกทักษะ แต่ภายหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ปัญหาทักษะต่างๆได้รับการพัฒนาดีขึ้น โดยมีความแตกต่างกันก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการประเมินทักษะพื้นฐานการทำงาน และทักษะการปรับตัวทางสังคมของผู้บกพร่องทางสติปัญญาในที่ทำงาน จากผู้ฝึกสอนงาน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำนวนผู้บกพร่องทางสติปัญญา ทักษะพื้นฐานการทำงานและทักษะการปรับตัวทางสังคม ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ทักษะที่พบ	เข้าร่วมกิจกรรม (N=12)				t
	ก่อน		หลัง		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ทักษะพื้นฐานในการทำงาน	2.16	0.30	3.79	0.40	-13.59*
ทักษะการปรับตัวทางสังคม	2.10	0.45	3.74	0.40	-14.14*
ภาพรวมทักษะทุกด้าน	2.16	0.34	3.79	0.40	-13.59*

*P < 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินทักษะพื้นฐานในการทำงานและทักษะการปรับตัวทางสังคมของผู้บกพร่องทางสติปัญญาจากผู้ฝึกสอนงาน ในภาพรวมพบว่า ทักษะพื้นฐานในการทำงาน และทักษะการปรับตัวทางสังคม ที่พบก่อน เข้าร่วมกิจกรรม จะเป็นปัญหาในทุกทักษะ แต่ภายหลังที่เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ปัญหาทักษะต่างๆได้มีการพัฒนาดีขึ้น โดยมีความแตกต่างกันก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองและผู้ฝึกสอนงานเกี่ยวกับภาวะปัญญาอ่อน

ตารางที่ 3 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ประเมินความรู้ ความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับภาวะปัญญาอ่อน ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ลำดับ ที่	ความรู้	เข้าร่วมกิจกรรม (N=12)				t
		ก่อน		หลัง		
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1.	ภาวะปัญญาอ่อน หมายถึง ภาวะที่ เด็กมีปัญหาพัฒนาการล่าช้า มีปัญหา ในการปรับตัวและเด็กก่อนอายุ 18 ปี	0.83	0.38	0.92	0.28	-1.00
2.	ภาวะปัญญาอ่อนสามารถรักษาให้มี ระดับสติปัญญาเท่ากับคนปกติได้	0.08	0.28	0.92	0.28	-7.41*
3.	ภาวะปัญญาอ่อนมีสาเหตุจากกรรมพันธุ์ เท่านั้น	0.25	0.45	1.00	0.00	-5.74*
4.	ภาวะปัญญาอ่อนเกิดจากระดับสติปัญญา ต่ำกว่า 70 และเกิดจากความบกพร่อง ในการปรับตัว เช่น การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน ทักษะทางสังคม ฯลฯ	0.67	0.49	1.00	0.00	-2.34*
5.	การรักษาภาวะปัญญาอ่อนเน้นการฟื้นฟู สมรรถภาพของสมองและร่างกายมาก- กว่าการรักษาด้วยยาเพียงอย่างเดียว	0.00	0.00	0.50	0.52	-3.31*
6.	การส่งเสริมให้ผู้บกพร่องทางสติปัญญา มีพัฒนาการก้าวหน้าควรฝึกทักษะอย่าง รวดเร็วเพื่อทดสอบความจำ	0.17	0.38	0.83	0.38	-4.69*
7.	การฝึกทักษะทางสังคมของผู้บกพร่อง ทางสติปัญญาเป็นการฝึกทักษะการ สื่อสารการสร้างสัมพันธภาพ การใช้ ชีวิตประจำวัน	0.58	0.51	1.00	0.00	-2.80*

ลำดับ ที่	ความรู้	เข้าร่วมกิจกรรม (N=12)				t
		ก่อน		หลัง		
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
8.	การฝึกทักษะพื้นฐานในการทำงาน ผู้บกพร่องทางสติปัญญาเป็นการฝึกให้ สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบได้	0.33	0.49	0.83	0.38	-3.31*
9.	เมื่อผู้บกพร่องทางสติปัญญาทำผิดกฎ ระเบียบไม่ควรบอกเด็กทันที ปล่อยให้ เด็กเรียนรู้เอง	0.08	0.28	1.00	0.00	-11.00*
10.	การสอนผู้บกพร่องทางสติปัญญาควร ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง	0.58	0.51	1.00	0.00	-2.80*
	ภาพรวมความรู้	0.35	0.79	0.90	0.42	-23.66*

* P < 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง เกี่ยวกับภาวะปัญญาอ่อน และ การฝึกทักษะพื้นฐานการทำงานในภาพรวม พบว่า ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมผู้ปกครองมีคะแนนเฉลี่ยสูง กว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 4 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ประเมินความรู้ ความเข้าใจของผู้ฝึกสอนงาน เกี่ยวกับภาวะปัญญาอ่อน ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ลำดับ ที่	ความรู้	เข้าร่วมกิจกรรม (N=12)				t
		ก่อน		หลัง		
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1.	ภาวะปัญญาอ่อน หมายถึง ภาวะที่เด็ก มีปัญหาพัฒนาการล่าช้า มีปัญหาใน การปรับตัวและเด็กก่อนอายุ 18 ปี	0.58	0.51	0.75	0.45	-1.48
2.	ภาวะปัญญาอ่อนสามารถรักษาให้มี ระดับสติปัญญาเท่ากับคนปกติได้	0.58	0.51	0.83	0.38	-1.91
3.	ภาวะปัญญาอ่อนมีสาเหตุจากกรรมพันธุ์ เท่านั้น	0.25	0.45	1.00	0.00	-5.74*
4.	ภาวะปัญญาอ่อนเกิดจากระดับสติปัญญา ต่ำกว่า 70 และ เกิดจากความบกพร่อง ในการปรับตัว เช่น การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน ทักษะทางสังคม ฯลฯ	0.75	0.45	1.00	0.00	-3.31*
5.	การรักษาภาวะปัญญาอ่อนเน้นการ ฟื้นฟูสมรรถภาพของสมองและร่างกาย มากกว่าการรักษาด้วยยาเพียงอย่างเดียว	0.42	0.51	0.92	0.28	-3.31*
6.	การส่งเสริมให้ผู้บกพร่องทางสติปัญญา มีพัฒนาการก้าวหน้าควรฝึกทักษะอย่าง รวดเร็วเพื่อทดสอบความจำ	0.80	0.28	0.92	0.28	-7.41*
7.	การฝึกทักษะทางสังคมของผู้บกพร่อง ทางสติปัญญาเป็นการฝึกทักษะการ สื่อสารการสร้างสัมพันธภาพ การใช้ ชีวิตประจำวัน	0.50	0.52	1.00	0.00	-3.31*

ลำดับ ที่	ความรู้	เข้าร่วมกิจกรรม (N=12)				t
		ก่อน		หลัง		
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
8.	การฝึกทักษะพื้นฐานในการทำงาน ผู้บกพร่องทางสติปัญญาเป็นการฝึก ให้สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบได้	0.67	0.49	1.00	0.00	-2.34*
9.	เมื่อผู้บกพร่องทางสติปัญญาทำผิด กฎระเบียบ ไม่ควรบอกเด็กทันที ปล่อยให้เด็กเรียนรู้เอง	0.25	0.45	0.92	0.28	-4.69*
10.	การสอนผู้บกพร่องทางสติปัญญา ควรทำให้ดูเป็นตัวอย่าง	0.67	0.49	1.00	0.00	-2.34*
	ภาพรวมความรู้	0.45	0.10	0.93	0.07	-12.52*

*P < 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้ฝึกสอนงานเกี่ยวกับภาวะปัญญาอ่อน และการฝึกทักษะพื้นฐานการทำงานในภาพรวม พบว่า ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้ฝึกสอนงานมีคะแนนเฉลี่ย สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

ความคิดเห็นของผู้ปกครอง และผู้ฝึกสอนงานต่อผู้บกพร่องทางสติปัญญา

ตารางที่ 5 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อผู้บกพร่องทางสติปัญญา ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ลำดับ ที่	ความคิดเห็น	เข้าร่วมกิจกรรม (N=12)				t
		ก่อน		หลัง		
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1.	ท่านเสียสละตนเองทั้งหมดเพื่อลูกที่บกพร่องทางสติปัญญา	1.00	0.00	1.83	0.71	-4.02*
2.	ท่านรู้สึกท้อแท้หมดหวังกับการดูแลลูกที่บกพร่องทางสติปัญญา	1.50	0.52	3.58	1.24	-5.50*
3.	ท่านยอมรับสภาพการเจ็บป่วยของลูกที่บกพร่องทางสติปัญญาและอยู่ได้อย่างมีความสุข	3.30	0.98	4.08	1.08	-1.47
4.	ท่านรู้สึกภูมิใจที่มีส่วนช่วยฝึกทักษะการทำงานให้ลูกที่บกพร่องทางสติปัญญา	3.17	0.71	4.33	0.65	-5.63*
5.	ท่านขาดความรู้ในการฝึกทักษะการทำงานให้ลูกที่บกพร่องทางสติปัญญา	1.50	0.52	3.08	0.99	-5.06*
6.	ท่านรู้สึกวิตกกังวลต่ออนาคตของลูกที่บกพร่องทางสติปัญญา	1.83	0.93	1.67	0.77	0.61
7.	ท่านพร้อมจะดูแลลูกที่บกพร่องทางสติปัญญาและดูแลตนเอง ครอบคลุมไปด้วยกัน	3.67	0.88	4.08	0.90	-1.33
8.	ท่านคิดว่าการฝึกสอนซ้ำๆและทำให้ดูเป็นตัวอย่งจะช่วยฝึกทักษะการทำงานให้ลูกที่บกพร่องทางสติปัญญาได้	3.92	0.66	4.33	0.65	1.44
9.	ท่านเบื่อหน่ายในการฝึกทักษะการทำงานบ้านให้ลูกที่บกพร่องทางสติปัญญา	2.67	0.77	3.92	0.90	-5.00*
10.	ท่านคิดว่าลูกที่บกพร่องทางสติปัญญา มีโอกาสพัฒนาทักษะการทำงานได้	3.67	0.65	4.00	0.60	-2.34*
	ภาพรวมความคิดเห็น	2.62	0.23	3.49	0.47	-6.12*

*P < 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อผู้บกพร่องทางสติปัญญาพบว่า ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้ปกครองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 6 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย ความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานต่อผู้บกพร่องทางสติปัญญา ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ลำดับ ที่	ความคิดเห็น	เข้าร่วมกิจกรรม (N=12)				t
		ก่อน		หลัง		
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1.	ท่านเสียสละตนเองทั้งหมดเพื่อผู้บกพร่องทางสติปัญญา	1.75	0.62	2.08	0.79	-1.30
2.	ท่านรู้สึกท้อแท้หมดหวังกับการดูแลผู้บกพร่องทางสติปัญญา	2.25	1.15	4.08	0.66	-4.33*
3.	ท่านยอมรับสภาพการเจ็บป่วยของผู้บกพร่องทางสติปัญญาและอยู่ได้อย่างมีความสุข	2.58	0.99	4.08	0.79	-1.73
4.	ท่านรู้สึกภูมิใจที่มีส่วนช่วยฝึกทักษะการทำงานให้ผู้บกพร่องทางสติปัญญา	3.58	1.16	3.67	0.65	-2.46*
5.	ท่านขาดความรู้ในการฝึกทักษะการทำงานให้ผู้บกพร่องทางสติปัญญา	2.58	1.24	2.92	0.66	-3.02*
6.	ท่านรู้สึกวิตกกังวลต่ออนาคตของผู้บกพร่องทางสติปัญญา	2.00	1.20	3.83	0.83	-2.11*
7.	ท่านพร้อมจะดูแลผู้บกพร่องทางสติปัญญาและดูแลตนเองไปด้วยกัน	3.25	1.21	4.25	1.05	-2.54*
8.	ท่านคิดว่าการฝึกสอนซ้ำๆ และทำให้ดูเป็นตัวอย่างจะช่วยฝึกทักษะการทำงานให้ผู้บกพร่องทางสติปัญญาได้	3.83	0.93	4.50	0.52	-1.33
9.	ท่านเบื่อหน่ายในการฝึกทักษะการทำงานให้ผู้บกพร่องทางสติปัญญา	3.00	1.04	4.50	0.52	-4.45*
10.	ท่านคิดว่าผู้บกพร่องทางสติปัญญา มีโอกาสพัฒนาทักษะการทำงานได้	4.00	0.42	4.50	0.52	-2.56*
	ภาพรวมความคิดเห็น	2.98	0.66	3.82	0.29	-4.89*

*P < 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานต่อผู้บกพร่องทางสติปัญญา พบว่ามีความคิดเห็นก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้ฝึกสอนงานมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

วิจารณ์

จากผลการศึกษา พบว่า โครงการทดลองจ้างงานผู้บกพร่องทางสติปัญญาส่งผลดีต่อการพัฒนาทักษะพื้นฐานในการทำงาน และทักษะการปรับตัวทางสังคมของผู้บกพร่องทางสติปัญญา เพราะเป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้ผู้บกพร่องทางสติปัญญาได้ฝึกทักษะพื้นฐานในการทำงาน และฝึกทักษะการปรับตัวทางสังคม โดยเน้นผู้บกพร่องทางสติปัญญาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ผู้ปกครองและผู้ฝึกสอนงานเป็นผู้ส่งเสริมให้เกิดทักษะต่างๆ โดยใช้องค์ความรู้ทางจิตเวชในการดูแลผู้บกพร่องทางสติปัญญา เพื่อฝึกทักษะให้สอดคล้องกับบริบทของผู้บกพร่องทางสติปัญญา และศักยภาพของแต่ละคน โดยคำนึงถึงสภาพสติปัญญา อารมณ์ พฤติกรรม และผลานเชื่อมโยงกับกิจกรรมที่ทำงานในบ้านได้อย่างสอดคล้องต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะต่างๆ อย่างคงทนถาวร มีนักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้จัดการรายกรณี (Case Management) และประสานกับผู้ปกครอง ผู้ฝึกสอนงาน เพื่อให้เกิดการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมแก่ผู้บกพร่องทางสติปัญญา นอกจากนี้บริบทด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก มีความเหมาะสม และการประชุมผู้ปกครอง ผู้ฝึกสอนงาน ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจผู้บกพร่องทางสติปัญญาเพิ่มขึ้น โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ประการสำคัญเกิดขวัญกำลังใจในการฝึกทักษะแก่ผู้บกพร่องทางสติปัญญาและเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความคิดเห็นต่อผู้บกพร่องทางสติปัญญาในทางที่ดีขึ้น มีความมั่นใจในความสามารถของ

ตนเองว่าสามารถดูแล และพัฒนาทักษะต่างๆ แก่ผู้บกพร่องทางสติปัญญาได้ ยาใจ สิทธิมงคล⁹ ได้พูดถึงภาวะการดูแลของครอบครัวไว้ว่า การจัดกลุ่มครอบครัวให้ได้พูดคุยถึงปัญหา แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน จะช่วยเสริมกำลังใจซึ่งกันและกัน ช่วยลดความกังวลใจให้กับครอบครัว เป็นกิจกรรมที่ช่วยลดความเครียด ความวิตกกังวลต่อการดูแลลูกได้ ในการฝึกทักษะพื้นฐานการทำงานและทักษะการปรับตัวทางสังคม เป็นทักษะที่จำเป็นในการทำงานและการดำรงชีวิต โดยสอดแทรกไปในกิจกรรมที่ปฏิบัติและกระบวนการการดำเนินงานของโครงการฯ (On the job training) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการฝึกอาชีพ ของผู้บกพร่องทางสติปัญญาขององค์กรฟื้นฟูอาชีพของสหรัฐอเมริกา James, S.Payne, Edward¹⁰ กล่าวว่า หลักสูตรการฝึกอาชีพผู้บกพร่องทางสติปัญญา ต้องเป็นเพื่อพัฒนาทางความสามารถในการทำงานและการดำรงชีวิตของผู้บกพร่องทางสติปัญญา การหมุนเวียนทดลองปฏิบัติงานตามหน่วยงานต่างๆ ในสถาบันทำให้ผู้บกพร่องทางสติปัญญาได้ประสบการณ์และขั้นตอนในการทำงานที่หลากหลาย ได้ฝึกการปรับตัว การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงานหลายระดับ นอกจากนี้การฝึกทักษะต่างๆ ผู้บกพร่องทางสติปัญญาควรใช้ระยะเวลาการฝึกกิจกรรมของโครงการฯ วันละ 8 ชั่วโมง และต้องทำงานให้เสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย มีความอดทน มีสมาธิในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับหลักการฝึกอาชีพของผู้บกพร่องทางสติปัญญาของ

ประเทศญี่ปุ่น¹¹ ซึ่งระบุจุดประสงค์ของการฝึกอาชีพไว้ว่า เพื่อส่งเสริมให้ผู้บกพร่องทางสติปัญญามีทักษะพื้นฐานในการทำงาน เน้นความอดทนในการทำงานให้ครบ 8 ชั่วโมง ภายใต้การฝึกอบรมที่เหมาะสมและให้ตรงกับความสามารถเป็นเวลา 6 เดือน เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพของงาน นอกจากนี้ก็กฎระเบียบต่างๆ ในโครงการฯ มีส่วนช่วยให้ผู้บกพร่องทางสติปัญญาเรียนรู้วิธีการควบคุมตนเอง (Self-Control) มีความอดทนในการทำงาน รักษาระเบียบวินัยในการทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเป้าหมาย และตรงต่อเวลา

ดังนั้นจากผลการวิจัยจึงเห็นได้ว่าโครงการทดลองจ้างงานผู้บกพร่องทางสติปัญญาจะช่วยพัฒนาทักษะพื้นฐานการทำงานและทักษะการปรับตัวทางสังคม ของผู้บกพร่องทางสติปัญญาได้ดี โดยการฝึกทักษะจากผู้ฝึกสอนงานและผู้ปกครองจะช่วยฝึกทักษะต่อเนืองที่บ้าน

ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงการฝึกทักษะได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกัน สำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานอื่นๆ จำเป็นต้องปรับวิธีการกระบวนการบางอย่าง เพื่อให้เหมาะสมกับบริบท แต่สำหรับหลักการฝึกควรใช้หลักการฝึกแบบเดียวกันได้ และควรมีการศึกษาอบรม หรือศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่มีความชำนาญ เพื่อเป็นความรู้และประสบการณ์สำหรับมาใช้พัฒนางานด้านผู้บกพร่องทางสติปัญญาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอบคุณ แพทย์หญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล ผู้อำนวยการสถาบันราชานุกูล รศ. กิตติยานรามาศ รศ.ระพีพรรณ คำหอม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และผู้บกพร่องทางสติปัญญา ผู้ปกครอง ผู้ฝึกสอนงาน (Job coach) ผู้บริหารสถาบันราชานุกูล ที่มีส่วนในการให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. ข่าวสารกรมสุขภาพจิต. ปีที่ 4 ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550
2. สุรพล ปธานวนิช และคณะ. **ชีวิตการทำงานของลูกจ้างพิการในประเทศไทย**. รายงานการวิจัย สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541
3. ชวาลา เขียรธนู,กัลยา สุตบุตร. **ความรู้เรื่องภาวะปัญญาอ่อน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพยาบาลราชานุกูล; 2538.
4. สุชาติ ประเสริฐรัฐสินธุ์. **การวิจัยประเมินผลโครงการ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2537.
5. กรมสุขภาพจิต. **เอกสารประกอบการประชุมคณะทำงานปรับบทบาท การกิจ และโครงสร้าง**. กระทรวงสาธารณสุข; 2545. เอกสารอัดสำเนา
6. ชูศรี วงศ์รัตน์. **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2537
7. พวงรัตน์ ทวีรัตน์. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ:สำนักทดสอบทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร; 2543.
8. วีรสิทธิ์ ลิทธิไตรย โยธิน แสงวงศ์. **การสนทนากลุ่ม : เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพจากการวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุและการเปลี่ยนแปลงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** : พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สมาคมวิจัยเชิงคุณภาพแห่งประเทศไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2536.
9. ยาใจ สิทธิมงคล. **ครอบครัวของผู้ป่วยจิตเวช**. แนวคิดและการประยุกต์ในการปฏิบัติการพยาบาล. วารสารการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช. 2542; 13:5
10. Jame S. Payne. **The Strategies of Teaching for Special Children**. University Verginia, Edward A. Polloway Lynechburg College, Jane E. Smith Jr University of Verginia, Ruth Am Poyne. Abmartle Country Schools Charttusville, Verginia, 1972
11. The Japan League for The Mentally Retarded. **The Employment Security Bureau Ministry of Labour Japan. Rehabilitation Service For People with Retardation in Japan**. 1977 : 30-31